УДК 351.743:372.8(477)

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.75-3.4>**В. А. Шемчук**

кандидат педагогічних наук,
начальник науково-дослідного відділу розвитку фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту
навчально-дослідного центру проблем фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту
Навчально-наукового інституту фізичної культури та спортивно-оздоровчих технологій
Національного університету оборони імені Івана Черняхівського

О. М. Шемчук

старший викладач кафедри військової загальної практики – сімейної медицини
факультету підготовки військових лікарів
Української військово-медичної академії

КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ СФОРМОВАНOSTІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ РІЗНИХ ІНСТИТУЦІЙ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ ДО СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ХІМІЧНОЇ, БІОЛОГІЧНОЇ, РАДІАЦІЙНОЇ ТА ЯДЕРНОЇ НЕБЕЗПЕКИ

Службово-бойова діяльність представників різних інституцій сектору безпеки і оборони України може відбуватися в екстремальних умовах, зокрема в умовах хімічної, біологічної, радіаційної та ядерної небезпеки, що потребує від представників «силового блоку» України високої професійної підготовленості, достатніх теоретичних знань та сформованих професійних компетентностей. Важливо також підкреслити, що провідну роль у всебічному забезпеченні службово-бойової (оперативної) діяльності представників різних інституцій сектору безпеки і оборони України відіграє рівень їх спеціальної фізичної підготовленості. Незважаючи на вагомі результати емпіричних досліджень, проведених провідними вченими і практиками у напрямі бойового забезпечення службово-бойової (оперативної) діяльності представників різних інституцій сектору безпеки і оборони України, проблема формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань за призначенням в умовах хімічної, біологічної, радіаційної та ядерної небезпеки з акцентованим використанням засобів спеціальної фізичної підготовки ще не стала предметом спеціальної наукової розвідки.

Головною метою дослідження є визначення критеріїв, показників та рівнів сформованості готовності майбутніх офіцерів різних інституцій сектору безпеки і оборони України до виконання завдань за призначенням в умовах хімічної, біологічної, радіаційної та ядерної небезпеки з акцентованим використанням засобів спеціальної фізичної підготовки.

В результаті теоретичного дослідження нами визначено критерії та притаманні їм показники, такі як мотиваційний (прояв інтересу та зацікавленість, ціннісна орієнтація, мотивація до самовдосконалення), змістовий (професійна свідомість, формування спеціальних умінь та військово-прикладних навичок, формування мотиву), аналітико-оцінний (здатність до самоаналізу, здатність до прийняття рішень, здатність до виконання функціональних обов'язків), а також рівні (відмінний, добрий, задовільний, незадовільний) сформованості готовності майбутніх офіцерів різних інституцій сектору безпеки і оборони України до виконання завдань за призначенням в умовах хімічної, біологічної, радіаційної та ядерної небезпеки (екстремальних умовах) з акцентованим використанням засобів спеціальної фізичної підготовки.

Ключові слова: бойове забезпечення, готовність, екстремальні умови, майбутні офіцери, освітній процес, спеціальна фізична підготовленість.

Постановка проблеми. Позитивні трансформації, які відбуваються у різних інституціях сектору безпеки і оборони України, якісним чином впливають на систему професійної підготовки особового складу. З огляду на вибраний керівництвом держави вектор на перехід «силових структур» України до стандартів НАТО важливою є модернізація системи професійної освіти майбутніх офіцерів різних інституцій сектору безпеки

і оборони України (далі – СБОУ), що забезпечить у майбутньому якісне та ефективне виконання ними та підлеглим особовим складом завдань за призначенням у різних умовах службово-бойової діяльності (далі – СБД).

Актуальність проблеми обумовлена широким спектром завдань, які покладаються на різні інституції СБОУ. Варто зауважити, що СБД представників різних інституцій СБОУ може відбуватися

в екстремальних умовах, зокрема в умовах хімічної, біологічної, радіаційної та ядерної небезпеки, що потребує від представників «силового блоку» України високої професійної підготовленості, достатніх теоретичних знань та стійких практичних навичок (сформованих професійних компетентностей). Важливо також підкреслити, що провідну роль у всебічному забезпеченні СБД представників різних інституцій СБОУ відіграє рівень їх спеціальної фізичної підготовленості.

Незважаючи на вагомі результати наукових пошуків, у дослідженнях провідних учених, зокрема А. Анікіна, Р. Гумінського, Д. Іщенко, І. Левченка, В. Можаровського, О. Печоріна, напряму всебічного бойового забезпечення СБД представників різних інституцій СБОУ, проблема формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань за призначенням в умовах хімічної, біологічної, радіаційної та ядерної небезпеки (далі – ХБРЯН) у системі професійної освіти з акцентованим використанням засобів спеціальної фізичної підготовки (далі – СФП) ще не стала предметом спеціального наукового теоретичного та емпіричного дослідження, що підкреслює актуальність вибраного напряму наукової розвідки та його практичну цінність.

Дослідження організовано відповідно до плану науково-дослідної роботи та дослідно-конструкторських робіт науково-дослідного відділу розвитку фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту навчально-дослідного центру проблем фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту навчально-наукового інституту фізичної культури та спортивно-оздоровчих технологій Національного університету оборони імені Івана Черняхівського (2020 р.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Під час першого етапу дослідження (лютий-квітень 2020 р.) членами науково-дослідної групи (В. Шемчук, О. Хацаюк, О. Шемчук) проведено аналіз науково-методичної та спеціальної літератури провідних учених, а саме В. Шемчука [14; 15], А. Бухуна [2], О. Хацаюка, О. Єлісєєвої, В. Жукова, В. Клименка, Ю. Бережного [12], а також інших фахівців, таких як Л. Боровик, Є. Брижаний, Л. Гребенюк, Я. Зорій, Р. Любич, О. Маслій, А. Машталер, А. Стаднік. У роботах зазначених учених розкриваються актуальні питання удосконалення системи професійної освіти майбутніх офіцерів різних інституцій СБОУ.

Подальший моніторинг науково-методичної літератури привернув нашу увагу до наукових робіт провідних учених і практиків, а саме О. Гнидюка, О. Діденка [3], С. Малолєпшого, М. Калюжного, О. Хацаюка [5], О. Хацаюка, В. Оленченка, А. Корольова, О. Кравченко [11], В. Шемчука, А. Турчинова, В. Климовича, Є. Гончарова, Р. Трішуна [16], В. Шемчука, Н. Вербина,

О. Нестерова, М. Василенка, Є. Малахова [17], а також інших фахівців (Ф. Євтушов, О. Моргунов, Н. Орленко, С. Романчук, А. Чудик, В. Ягодзінський, О. Ярещенко), у яких висвітлені шляхи (форми, методи та прикладні технології) удосконалення рівня фізичної та спеціальної фізичної підготовленості представників різних інституцій СБОУ. Зазначені фахівці фізичного виховання різних груп населення у своїх роботах підкреслюють важливість удосконалення системи фізичної підготовки представників інституцій СБОУ України. З огляду на результати наукових досліджень провідних учених і практиків зазначеного напряму прослідковуємо важливість розвитку та вдосконалення фізичної та спеціальної фізичної підготовленості представників різних інституцій СБОУ як провідного чинника їх готовності до виконання завдань за призначенням у різних умовах СБД.

Актуальні питання аналітико-методичного підходу до визначення критеріїв, показників та рівнів сформованості готовності майбутніх фахівців різних спеціальностей до професійної діяльності розкриті у наукових працях таких науковців, як Г. Олійник [7], О. Шемчук [18], О. Хацаюк, А. Воронін, О. Кравченко [13], а також інших провідних учених, таких як О. Жихорська, О. Коба, В. Курило, Ю. Поповський. Зазначені методики визначення критеріїв, показників та рівнів сформованості готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності можуть бути адаптовані до вимог сьогодення та після відповідної модернізації використані в системі професійної освіти майбутніх офіцерів різних інституцій СБОУ (далі – майбутніх офіцерів).

Мета статті полягає у визначенні критеріїв, показників та рівнів сформованості готовності майбутніх офіцерів різних інституцій сектору безпеки і оборони України до виконання завдань за призначенням в умовах хімічної, біологічної, радіаційної та ядерної небезпеки з акцентованим використанням засобів спеціальної фізичної підготовки.

Для досягнення мети дослідження планувалось вирішити такі завдання:

- провести аналіз науково-методичної та спеціальної літератури щодо вдосконалення системи професійної освіти майбутніх офіцерів різних інституцій СБОУ;
- здійснити моніторинг науково-методичної літератури стосовно вдосконалення рівня фізичної та спеціальної фізичної підготовленості представників різних інституцій СБОУ як провідного чинника їх готовності до виконання завдань за призначенням у різних умовах СБД;
- провести аналіз науково-методичних робіт, дотичних до вибраного напряму наукової розвідки, які розкривають особливості визначення критеріїв, показників та рівнів сформованості

готовності майбутніх фахівців різних спеціальностей до професійної діяльності.

Методами дослідження є методи ідеалізації, формалізації, аксіоматичні, історичні й логічні, сходження від конкретного, аналізу та синтезу, індукції і дедукції.

Виклад основного матеріалу. Упродовж другого етапу дослідження (травень-грудень 2020 р.) членами науково-дослідної групи (далі – НДГ) проведено аналіз сучасних концептуальних підходів, які стосуються визначення необхідного діагностичного інструментарію.

Система міжнародних стандартів ISO визначає критерій таким чином: «міра відображення цілісності властивостей об'єкта, що забезпечує його існування; методологічний інструментарій управління якістю освіти; ідеал, що відображає вищий, довершений рівень досліджуваного явища; засіб вибору або виміру альтернатив». Показник – це конкретний вимірник критерія, що робить його доступним для спостереження, обліку та фіксування.

Педагогічна наука під поняттям «критерій» розуміє об'єктивну ознаку, за допомогою якої здійснюється порівняльне оцінювання відповідного процесу, який підлягає дослідженню, а також ступеня його розвитку у досліджуваних індивідів різних категорій та вікових груп, або сукупність таких якостей явища, що відображають його сутнісні характеристики, тому підлягають оцінюванню.

На думку Л. Спенсера, визначення відповідних критеріїв як системи вимірювання для визначення показників виконаної роботи є найважливішим етапом дослідження. Цю гіпотезу підтримують провідні вчені вибраного напрямку, а саме О. Новіков, Д. Новіков, які акцентують увагу на необхідності якісного підходу до вибору критеріїв оцінки, який буде використовуватися під час дослідження.

Отже, характеристика критерія залежить від об'єкта дослідження, а моніторинг доцільно розглядати як методологічний інструментарій управління якістю освітнього процесу, який необхідний у вигляді засобу для вибору напрямів розвитку професійної (фахової) підготовки і є базою для оцінювання дійсного рівня освітніх досягнень майбутніх офіцерів, тому під час визначення критеріїв сформованості готовності майбутніх офіцерів до СБД в умовах ХБРЯН доцільно використовувати основні компоненти, які застосовуються в освітньому процесі здобувачів вищої освіти.

Враховуючи вищезазначене, констатуємо, що критерій сформованості готовності майбутніх офіцерів до службово-бойової діяльності в умовах ХБРЯН є еталоном для визначення та оцінювання дійсного його стану, який являє собою сукупність ознак для висновку про рівень відповідності фактичного рівня сформованості зазна-

ченої готовності встановленим вимогам (завданням та функціям, покладеним на представників різних інституцій СБОУ). Крім цього, відповідно до результатів аналізу спеціальної науково-методичної літератури у вибраному напрямі наукової розвідки та особливостей виділених компонентів професійних компетентностей майбутніх фахівців (різних спеціальностей), можна виділити рівнозначні для майбутніх офіцерів критерії оцінювання, такі як мотиваційний, змістовий, аналітико-оцінний.

Варто також підкреслити, що кожен критерій повинен бути оцінений за низкою показників, що збігається з науковими концепціями провідних учених, зокрема С. Гончаренка, О. Діденка, Н. Петренко, М. Сметанського, В. Шахова. Враховуючи їхні думки та підсумовуючи результати численних наукових досліджень у вибраному напрямі, зазначаємо, що зміст критерія за своїм обсягом є більш ширшим, ніж зміст показника, а показник є складовою частиною критерія, тому ступінь прояву, якісна сформованість, визначеність критерія виражаються відповідними кількісними показниками. Крім цього, показники відіграють провідну роль у діагностуванні, тому показник є свідченням, доказом, ознакою та ефективним інструментом оцінки досягнень різних процесів та явищ, які досліджуються.

Надалі, відповідно до плану дослідження, а також з урахуванням результатів моніторингу спеціальної науково-методичної літератури [1; 9] (нормативно-правових документів [6; 8]), які визначають вимоги до майбутніх офіцерів різних інституцій СБОУ щодо їх готовності до виконання завдань за призначенням в умовах ХБРЯН, членами науково-дослідної групи проведено визначення основних показників вищезазначених критеріїв. Нами також враховувалися основні вимоги, які висуваються до показників, а саме відповідність і достовірність отриманих результатів досліджуваному педагогічному явищу, яке оцінюється; охоплення найбільш важливих та інформативних і стійких сторін критерія, який розкривається показниками; відсутність ознак взаємовпливу за різними показниками; надійність та достовірність отриманих результатів у різних варіативних умовах педагогічного експерименту (емпіричного дослідження); однозначність та тотожність інтерпретації отриманих показників членами експертних груп; вірогідність визначення оптимальної методики, що забезпечує отримання об'єктивних та достовірних кількісних і якісних результатів дослідження. Важливо також підкреслити, що різні критерії повинні мати однакові кількісні та якісні коефіцієнти або бути уніфікованими (універсальними).

Таким чином, відповідно до вищезазначеного, членами науково-дослідної групи розроблено

тематичну таблицю (табл. 1), яка розкриває змістову частину критеріїв та показників у вибраному напрямі наукової розвідки. Варто підкреслити, що зазначені у табл. 1 критерії забезпечують набуття необхідного рівня спеціальної фізичної підготовленості майбутніх офіцерів завдяки використанню відповідних форм, методик (технологій), що сприяє формуванню їх готовності до виконання завдань за призначенням в умовах хімічної, біологічної, радіаційної та ядерної небезпеки (в інших екстремальних умовах службово-бойової діяльності).

У подальшому для досягнення головної мети дослідження у вибраному напрямі наукової розвідки нами планується використання таких форм фізичної підготовки, як навчальні заняття, спортивно-масова робота, фізичне тренування в умовах службово-бойової (навчально-бойової) діяльності та індивідуального фізичного тренування. Під час майбутнього емпіричного дослідження (етапів педагогічного експерименту) членами науково-дослідної групи будуть використані методики діагностики рівня (ступеня) спеціальної фізичної підготовленості, а також спеціалізовані функціональні комплекси.

Крім цього, задля досягнення необхідного рівня СФП досліджуваних курсантів вищих навчальних

закладів різних інституцій СБОУ до дій в умовах ХБРЯН (екстремальних умовах СБД) нами планується використання рівномірного, сенсорного, інтервального, повторного, змагального, змінного, контрольного, колового та інших методів. Як засоби, які спрямовані на досягнення мети та виконання завдань майбутнього емпіричного дослідження, членами НДГ планується використання спеціальних функціональних комплексів, прикладних фізичних вправ (прийомів), технічних засобів навчання, тренажерів тощо. Отже, для будь-якого критерія характерною є наявність показників, які відображають найбільш важливі та інформативні (стійкі) властивості об'єкта, які забезпечують його існування.

Наступний блок дослідження був присвячений здійсненню якісної характеристики рівня СФП та рівня сформованості прикладних навичок майбутніх офіцерів до дій в умовах ХБРЯН. Застосування відповідних рівнів регламентовано відомчими нормативно-правовими документами [4; 10]. Варто також зауважити, що оцінювання рівня сформованості прикладних навичок майбутніх офіцерів, необхідних для виконання ними завдань за призначенням в умовах ХБРЯН, здійснюватиметься за чотириохальною шкалою оцінювання

Таблиця 1

Критерії та показники сформованості готовності майбутніх офіцерів різних інституцій СБОУ до виконання завдань за призначенням в умовах ХБРЯН

Критерії	Показники	Методики, які забезпечують отримання кількісних характеристик
Мотиваційний	Прояв інтересу до військово-професійної діяльності та прагнення (бажання) її реалізовувати в освітньому процесі	Методика мотиваційної індукції (МІМ) Нютена (адаптована Є. Васюковим), шкала досягнень з переважанням ризику (МАНРБ, А. Мехрабін), методика кількісного виміру самооцінки (С. Будасі), тест Г. Айзенка (визначення типу темпераменту), відпрацювання нормативів БСП [6; 8]
	Ціннісна орієнтація на майбутню військово-професійну діяльність, мотивація до професійного розвитку	
	Мотивація до самовдосконалення, формування прикладних професійних компетентностей, необхідних для виконання завдань за призначенням на офіцерських посадах в умовах ХБРЯН	
Змістовий	Професійна свідомість, військово-професійні знання	Тестові та ігрові завдання на виявлення лідерів (визначення ціннісних орієнтацій), відпрацювання нормативів БСП [6; 8], методика кількісного виміру самооцінки (С. Будасі), тест на емоційний інтелект (Д. Гоулмана), діагностика рівня фізичної та спеціальної фізичної підготовленості [4; 10]
	Формування спеціальних умінь та навичок (діагностичних, конструктивних, проєктувальних, організаційних тощо), навичок та вмінь практичної реалізації знань щодо всебічного забезпечення СБД в умовах ХБРЯН	
	Професійно важливі якості особистості та формування мотиву, який виникає з потреби індивіда й закінчується його спонуканням до виконання завдань за призначенням в умовах ХБРЯН (екстремальних умовах)	
Аналітико-оцінний	Здатність до самоаналізу, уміння здійснювати самооцінювання, уміння здійснювати саморегуляцію під час виконання завдань за призначенням в умовах ХБРЯН, саморозвиток (самовдосконалення) у різних умовах (екстремальних) СБД	Інтелектуальний тест Г. Айзенка, методика психофізичної діагностики готовності майбутніх офіцерів різних інституцій СБОУ до дій в умовах ХБРЯН (В. Шемчук, О. Хацаюк), тест «КОТ», методика визначення рівня стресостійкості (соціальної адаптації), відпрацювання нормативів БСП [6; 8]
	Здатність до прийняття виважених рішень в умовах ХБРЯН, готовність до самопожертвування, готовність до переконливих доказів, уміння контролювати психофізичний стан підлеглих, стабільність (надійність)	
	Здатність виконувати функціональні обов'язки на офіцерських посадах у різних умовах СБД	

Примітка: розкрито змістову частину критеріїв та показників сформованості готовності майбутніх офіцерів (на прикладі курсантів ВВНЗ Збройних Сил України та Національної гвардії України) до виконання завдань за призначенням в умовах хімічної, біологічної, радіаційної та ядерної небезпеки

(«відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Крім цього, нормативно-правовими документами [1; 4; 9; 10] передбачено використання адаптованої бальної системи оцінювання.

У подальшому членами НДГ були визначені відповідні підходи. Найбільш ефективними підходами для досягнення мети та виконання завдань дослідження у вибраному нами напрямі наукової розвідки та для конструювання майбутньої педагогічної моделі формування готовності майбутніх офіцерів різних інституцій СБОУ до виконання завдань за призначенням в умовах ХБРЯН є системний, структурний, комплексний, діяльнісний, особистісно-орієнтований підходи. Зазначені підходи забезпечать вирішення завдань цільового блоку майбутньої педагогічної моделі. Крім цього, під час відпрацювання описової частини якісної характеристики рівня сформованості готовності майбутніх офіцерів до дій в умовах ХБРЯН враховувалась оцінка з відповідних навчальних дисциплін [1; 9].

Сьогодні у дидактиці вищої школи сформульовані основні дидактичні принципи, які відображають специфічні особливості освітнього процесу здобувачів вищої освіти, зокрема забезпечення єдності наукової та освітньої (навчальної) діяльності, професійної спрямованості та мобільності (полікультурності та проблемності). Вищезазначене є доцільним для використання в освітньому процесі майбутніх офіцерів та дає змогу виділити групу специфічних принципів навчання у вищих військових навчальних закладах (далі – ВВНЗ), які акумулюють наявні принципи, а саме відповідність змісту вищої військової освіти сучасним та очікуваним (прогнозованим) тенденціям розвитку науки й техніки, виробництва, наявного бойового досвіду; орієнтованість вищої військової освіти на розвиток особистості майбутнього офіцера; відповідність результатів підготовки майбутніх офіцерів вимогам, які висуваються до відповідної сфери військово-професійної діяльності; оптимальне поєднання (комплексність та функціональність) загальних, групових та індивідуальних форм організації системи професійної освіти майбутніх офіцерів; оптимальне та раціональне використання педагогічних методик із технічними засобами навчання на різних етапах багаторічної підготовки майбутніх офіцерів; забезпечення конкурентоспроможності випускників ВВНЗ різних інституцій СБОУ.

Таким чином, у результаті дослідно-аналітичної роботи членами науково-дослідної групи визначено критерії, показники та охарактеризовано рівні сформованості готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань за призначенням в умовах ХБРЯН.

Висновки і пропозиції. В результаті теоретичного дослідження членами НДГ визначено критерії

та притаманні їм показники, а саме мотиваційний (прояв інтересу та зацікавленість, ціннісна орієнтація, мотивація до самовдосконалення тощо), змістовий (професійна свідомість, формування спеціальних умінь та військово-прикладних навичок, формування мотиву тощо), аналітико-оцінний (здатність до самоаналізу, здатність до прийняття рішень, здатність до виконання функціональних обов'язків тощо), а також рівні (відмінний, добрий, задовільний, незадовільний) сформованості готовності майбутніх офіцерів різних інституцій СБОУ до виконання завдань за призначенням в умовах ХБРЯН із акцентованим використанням засобів СФП. Використання засобів СФП, а також ефективних педагогічних технологій у комплексному поєднанні з нормативами бойової та спеціальної підготовки в освітньому процесі курсантів ВВНЗ різних інституцій СБОУ сприятиме в майбутньому формуванню у них прикладних професійних компетентностей, які необхідні для забезпечення СБД на первинних офіцерських посадах в екстремальних умовах.

Перспективи використання результатів дослідження передбачають конструювання та апробацію педагогічної моделі формування готовності майбутніх офіцерів різних інституцій СБОУ до виконання завдань за призначенням в умовах ХБРЯН з акцентованим використанням засобів СФП.

Список використаної літератури:

1. Радіонов Г. Бойове забезпечення : робоча програма навчальної дисципліни. Харків : НАНГУ, 2018. 38 с.
2. Бухун А. Розвиток громадянської компетентності майбутніх офіцерів НГУ у процесі професійної підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04. Полтава, 2017. 20 с.
3. Гнидюк О., Діденко О. Підготовка майбутніх офіцерів-прикордонників до фізичного самовдосконалення як педагогічна проблема. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2015. Вип 2. С. 12–24.
4. Лещеня С. Інструкція з організації фізичної підготовки в НГУ : інструкція. Київ : ГУНГУ, 2019. 146 с.
5. Малолєпший С., Калюжний М., Хацаюк О. Коефіцієнти ефективності застосування заходів фізичного впливу правоохоронцями МВС України. *Честь і закон*. 2017. № 1. С. 78–84.
6. Нормативи з бойової та спеціальної підготовки військових частин (підрозділів) НГУ : Наказ КНГУ від 14 березня 2016 р. № 151 : збірник нормативів. Київ : ГУНГУ, 2016. 12 с.
7. Олійник Г. Критерії, показники та рівні сформованості майбутніх соціальних педагогів до організації освітньо-дозвілєвої діяльності. *Науковий вісник Ужгородського університету*.

- Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2016. Вип. 2 (39). С. 154–156.
8. Про затвердження Нормативів з радіаційного, хімічного, біологічного захисту для військових частин, військових навчальних закладів, установ та організацій МО України та ЗСУ : Наказ МОУ та ГШ ЗСУ від 9 лютого 2018 р. № 55 : збірник. нормативів. Київ : МО України, ГШ ЗС України, 2018. 115 с.
 9. Ларіонов В. Радіаційний, хімічний, біологічний захист підрозділів (у тому числі екологія) : робоча програма навчальної дисципліни. Львів : НАСВ імені Гетьмана Петра Сагайдачного, 2020. 28 с.
 10. Тимчасова настанова з фізичної підготовки у ЗСУ (НСТ-Т 01.035.001-2013 (01)) : Настава. Київ : Генеральний штаб ЗСУ, 2014. 156 с.
 11. Хацаук О., Оленченко В., Корольов А., Кравченко О. Формування військово-прикладних навичок рукопашного бою у майбутніх офіцерів НГУ. *Інноваційна педагогіка*. 2019. № 25 (Т. 2). С. 215–226.
 12. Хацаук О., Єлісєєва О., Жуков В., Клименко В., Бережний Ю. Модель формування готовності майбутніх офіцерів-правоохоронців до застосування заходів фізичного впливу в різних умовах службово-оперативної діяльності. *Інноваційна педагогіка*. 2020. № 29 (Т. 2). С. 174–178.
 13. Хацаук О., Воронін А., Кравченко О. Критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань за призначенням. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. № 27 (Т. 5). С. 168–177.
 14. Шемчук В. Розвиток управлінського мислення у майбутніх магістрів військового управління в оперативно-тактичній ланці управління: критерії та показники. *Креативна педагогіка*. 2010. Вип. 1. С. 163–168.
 15. Шемчук В. Педагогічні умови розвитку управлінського мислення майбутніх магістрів військового управління в системі післядипломної освіти : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04. Київ, 2012. 288 с.
 16. Шемчук В., Турчинов А., Климович В., Гончаров Є., Тріщун Р. Використання технічних засобів навчання на початковому етапі формування навичок рукопашного бою майбутніх офіцерів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. Вип. 70 (Т. 4). С. 217–222.
 17. Шемчук В., Вербин Н., Нестеров О., Василенко М., Малахов Є. Педагогічна модель удосконалення спеціальної фізичної підготовленості майбутніх офіцерів засобами службово-прикладних єдиноборств. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. Вип. 71 (Т. 2). С. 241–248.
 18. Шемчук В. Критерії та показники діагностування сформованості професійного мислення у майбутніх молодших спеціалістів – жінок-військовослужбовців ДПСУ. *Молодий вчений*. 2019. № 12 (76). С. 93–99.

Shemchuk V., Shemchuk O. Criteria, indicators and levels of preparedness for future officers different Institution of Defense and Security Sector Ukraine to Service and combat activity in the chemical, biological, radiological and nuclear hazards

Service and combat activities of representatives of various institutions of the Security and Defense sector of Ukraine may take place in extreme conditions, including chemical, biological, radiation and nuclear hazards, which requires representatives of the "Power Bloc" of Ukraine high professional training, sufficient theoretical knowledge and formed professional competencies. It is also important to emphasize that the leading role in the comprehensive provision of service and combat activities of representatives of various Security and Defense sector of Ukraine institutions is played by the level of their special physical readiness. Despite the significant results of empirical research obtained by leading scientists and practitioners in the field of combat support of combat activities of various Security and Defense sector of Ukraine institutions, the problem of preparing future officers to perform assigned tasks in the chemical, biological, radiation and nuclear hazards with the use of special physical training has not yet become the subject of special scientific intelligence.

The main purpose of the work is to determine the criteria, indicators and levels of readiness of future officers of various Security and Defense sector of Ukraine institutions to perform assigned tasks in the chemical, biological, radiation and nuclear hazards with an emphasis on the use of special physical training.

As a result of theoretical research we have defined criteria and indicators inherent in them: motivational (manifestation of interest and interest, value orientation, motivation for self-improvement), semantic (professional consciousness, formation of special skills and military-applied skills, formation of motive), analytical and evaluation (ability to self-analysis, ability to make decisions, ability to perform functional duties), as well as levels (excellent, good, satisfactory, unsatisfactory) of readiness of future officers of various Security and Defense sector of Ukraine institutions to perform assigned tasks in the chemical, biological, radiation and nuclear hazards with an emphasis on the use of special physical training. Prospects for the use of research results include the construction and testing of a pedagogical model of forming the readiness of future officers of various institutions of the security and defense sector of Ukraine to perform assigned tasks in chemical, biological, radiation and nuclear hazards with emphasis on special physical training.

Key words: combat support, readiness, extreme conditions, future officers, educational process, special physical readiness.